

Nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw

Dennestraat 14 te Nispen

OPGESTELD VOOR:
M. LODEWIJKS

OPGESTELD DOOR:
STANTEC BV

2-11-2023
REFERENTIE 327200199

**Nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en
gierzwaluw, Dennestraat 14 te Nispen**

In opdracht van:
M. Lodewijks

Opgesteld door:
L. Timmermans

Projectnummer:
327200199

Documentnaam:
Nader onderzoek Dennestraat 14 te Nispen

Datum:
2 november 2023

Versie	Vrijgegeven door	Paraaf	Datum
Nader onderzoek vleermuizen, huismus en gierzwaluw voor Dennestraat 14 te Nispen	A.W.D. Roovers		2 november 2023

Bezoekadres
Hoevestein 20b
4903 SC OOSTERHOUT
www.stantec.com/nl

KVK Haaglanden 27 18 43 23
BNP Paribas 022 77 40 432
IBAN NL11BNPA0227740432 BIC BNPANL2A
Stantec BV is ISO 9001:2015, ISO 14001:2015, ISO 45001:2018 en VCA** gecertificeerd

Het is niet toegestaan de inhoud en/of vorm van door Stantec opgestelde rapportages aan te passen.

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave

1.0 Samenvatting	1
2.0 Inleiding	2
2.1 Aanleiding	2
2.2 Locatie	2
2.3 Omschrijving plangebied	3
2.4 Onderzoeksgebied	4
2.5 Activiteiten	4
2.6 Wettelijk kader	5
2.7 Doel	5
3.0 Methode	6
3.1 Vleermuizen	6
3.2 Gierzwaluw	10
3.3 Huismus	12
3.4 Betrouwbaarheid	13
3.5 Geldigheid	14
4.0 Resultaten	15
4.1 Vleermuizen	15
4.2 Gierzwaluw	18
4.3 Huismus	18
5.0 Conclusie	19
5.1 Vleermuizen	19
5.2 Gierzwaluw	21
5.3 Huismus	21
5.4 Overige soorten (niet meegenomen in onderzoek)	21
5.5 Maatregelen	22
6.0 Bronnen	24

Bijlage 1: Conclusie uit de quickscan Wnb

1.0 SAMENVATTING

In de conclusies van de quickscan en het nader onderzoek is bepaald dat vervolgstappen nodig zijn om overtredingen van verbodsbepalingen vanuit de Wet natuurbescherming te voorkomen. In onderstaande tabel is weergegeven welke vervolgstappen dat zijn.

Tabel 1.1: Te nemen vervolgstappen teneinde overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen

Soort of soortgroep	Beschermde functies aanwezig	Overtreding verbodsbepaling	Ontheffing Wnb nodig	EWP nodig
Algemene broedvogels	<u>Ja</u> , bezet nest	Mogelijk	<u>Nee, indien</u> gewerkt wordt conform ecologisch werkprotocol	<u>Ja</u>
Jaarrond beschermde nesten categorie 5	Nee	Nee	Nee	Nee
Gierzwaluw	Nee	Nee	Nee	Nee
Huismus	Nee	Nee	Nee	Nee
Steenuil	Nee	Nee	Nee	Nee
Vleermuizen verblijfplaatsen	<u>Ja</u>	<u>Ja</u> , vernietiging	<u>Ja</u>	<u>Ja</u>
Vleermuizen foerageergebied	<u>Ja</u>	<u>Mogelijk</u> , indirect effect (lichtverstoring)	Nee	<u>Ja</u>
Vleermuizen vliegroutes	<u>Ja</u>	<u>Mogelijk</u> , indirect effect (lichtverstoring)	Nee	<u>Ja</u>

* Door te werken volgens een ecologisch werkprotocol wordt voorkomen dat er een negatief effect optreedt op aanwezige beschermde soorten en functies.

2.0 INLEIDING

2.1 AANLEIDING

Op de Dennestraat 14 is de agrarische bedrijfsvoering beëindigd. Op het perceel wordt in de nabije toekomst een niet agrarisch bedrijf gevestigd. Hiertoe wordt de huidige bebouwing, twee schuren en een woning, op het perceel gesloopt om plaats te maken voor een nieuwe bedrijfswoning met bedrijfspand. In de Quicksan flora en fauna Dennestraat 14 te Nispen (Ekoza, 21.379, 14 april 2023) is geconcludeerd dat er voor de projectlocatie nader onderzoek benodigd is voor vleermuizen, huismus en gierzwaluw.

2.2 LOCATIE

Het plangebied ligt in het buitengebied van Nispen, provincie Noord-Brabant. Het plangebied wordt in noordelijke, noordoostelijke en westelijke richting begrensd door akkerland, aan de noord- en noordoostkant is er een sloot gelegen tussen het plangebied en het akkerland. Ten zuiden en zuidoosten van het plangebied ligt een openbare weg met aangrenzend een bosschage. De waterpartijen ten zuiden en zuidoosten in de omgeving betreffen waterbassins van agrarische bedrijven.

In onderstaande figuur is de ligging van het plangebied weergegeven.

Figuur 2.1: Globale ligging plangebied (rood omlijnd)

2.3 OMSCHRIJVING PLANGEBIED

Het plangebied bestaat uit twee schuren en een woning. Vóór de start van het nader onderzoek is het dak van de noordoostelijke schuur verwijderd (foto linksonder in figuur 2.2). Derhalve hoeft deze schuur niet meer onderzocht te worden in het nader onderzoek. Het overige deel van het perceel betreft tuin, akkerland of is verhard met klinkers. Binnen het plangebied zijn ook bomen en struiken aanwezig. De bomen aan de zuidwestzijde zullen worden gekapt, en er zullen struiken worden gerooid. De bomen aan de noordoostzijde, langs de watergang, blijven behouden. In figuur 2.2 is een impressie van het plangebied weergegeven.

Figuur 2.2: Impressie van het plangebied

2.4 ONDERZOEKSGBIED

Alvorens het nader onderzoek is uitgevoerd, is het dak van de noordoostelijke schuur verwijderd. Hierdoor is de begrenzing van het onderzoeksgebied veranderd ten opzichte van de uitgevoerde Quicksan Flora en fauna (Ekoza, 21.379, 14 april 2023).

Vanwege de afwezigheid van een dak is deze schuur niet meer geschikt als vaste rust- en verblijfplaats voor de huismus en vleermuizen. Enkel de zuidwestelijke schuur en de woning dienen nog te worden onderzocht op huismus en vleermuizen. De begrenzing van het plangebied en de te onderzoeken bebouwing voor de gierzwaluw is niet gewijzigd.

Figuur 2.3: Bebouwing waarvoor nader onderzoek naar huismus en vleermuizen voor benodigd is (blauw omlijnd).

2.5 ACTIVITEITEN

De uit te voeren activiteiten betreffen:

- Het slopen van de schuren.
- Het slopen van de woning.
- Het rooien van struiken.
- Het kappen van bomen.
- Het bouwen van een bedrijfspand.
- Het bouwen van een woning.

2.6 WETTELIJK KADER

Uit de quickscan is gebleken dat het plangebied mogelijk geschikt is voor vleermuizen, de huismus en de gierzwaluw.

De bebouwing bevat potentiële vaste rust- en verblijfplaats voor gebouw bewonende vleermuizen, daarnaast is er nader onderzoek noodzakelijk naar essentiële vliegroute en foerageergebied.

Tevens is de bebouwing mogelijk geschikt als nestlocatie voor de huismus en de woning mogelijk geschikt als nestlocatie voor de gierzwaluw. Middels een nader onderzoek wordt bepaald of deze soorten gebruikmaken van het plangebied.

2.7 DOEL

Het doel van het nader onderzoek is het vaststellen van de aanwezigheid dan wel afwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen in de huidige gebouwen en of binnen het plangebied een vliegroute en foerageergebied aanwezig zijn voor vleermuizen. Met het soort specifiek onderzoek wordt onderzocht of verbodsbepalingen uit de Wnb door de werkzaamheden overtreden worden en of een ontheffing benodigd is om de werkzaamheden doorgang te laten vinden.

Indien mogelijk wordt een advies opgesteld om met mitigerende maatregelen overtredingen van de verbodsbepaling te voorkomen of te verzachten.

3.0 METHODE

In dit hoofdstuk worden de methoden beschreven die gehanteerd zijn voor het nader onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw.

3.1 VLEERMUIZEN

3.1.1 Soortomschrijving

De soorten waar het nader onderzoek op zijn gericht zijn de gebouw bewonende soorten; ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Er is onderzoek verricht naar de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden binnen dan wel in de directe omgeving van het plangebied. Door sloop en renovatie van oude gebouwen kunnen de verblijfplaatsen van deze soorten verloren gaan.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) is plaatsgetrouw, maar heeft in de omgeving een netwerk aan verblijfplaatsen waartussen relatief vaak verhuist wordt. In Nederland verblijft de soort vooral in gebouwen, bijvoorbeeld in spouwmuren, onder dakpannen, en achter daklijsten en betimmering. Deze locaties kunnen zowel in de kraam- en paarperiode en als winterverblijf worden gebruikt (Bronnen: Zoogdierenvereniging; Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, BIJ12, juli 2017).

Ruige dwergvleermuis

Net als de gewone dwergvleermuis heeft de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) ook meerdere verblijfplaatsen waartussen ze relatief vaak verhuizen. In de bebouwing verblijft deze soort onder andere achter betimmering en daklijsten, in spouwmuren, onder dakbedekking en op zolders. Daarnaast kunnen ze ook verblijven in bomen en nest- en vleermuiskasten (Bronnen: Zoogdierenvereniging; Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*, BIJ12, juli 2017).

Laatvlieger

De laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) is een van de grootste vleermuizen van Nederland. De laatvlieger is een echte gebouwenbewoner. Kraamkolonies komen, voor zover bekend, alleen in gebouwen voor. In de paartijd (september-oktober) worden vergelijkbare verblijven gebruikt. In de winter zoeken laatvliegers nauwe en relatief droge plaatsen op zoals spouwmuren, spleten en scheuren in zolders, oude kelders en soms ook kieren dicht bij de ingang van grotten (Bron: Zoogdierenvereniging).

3.1.2 Beschermingsregime

Vleermuizen zijn beschermd conform artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Daarin staat beschreven dat vaste rust- en verblijfplaatsen, alsook het functionele leefgebied (vliegroutes en foerageergebied) van vleermuizen beschermd zijn. Tevens is het verboden de soort te doden en/of verstoren.

3.1.3 Onderzoeksmethodiek

Het onderzoek heeft zich gericht op aantonen dan wel uitsluiten van verblijfplaatsen voor vleermuizen in de bebouwing, essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied. In de aanwezige bomen zijn geen holten en spleten waargenomen waardoor deze ongeschikt zijn om als verblijfplaats voor vleermuizen te dienen.

Het onderzoek heeft zich gericht op gebouw bewonende soorten; gewone en ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Het onderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol 2021 van het Netwerk van Groene Bureau's (Netwerk Groene Bureaus, 2021). Ook is gebruik gemaakt van het kennisdocument voor vleermuizen van Bij12 (Bij12, 2017). Het protocol bevat de meest recentelijke wetenschappelijke inzichten, waarbij per soort is voorgeschreven onder welke veldcondities, met welke frequentie en voor welke duur onderzoek uitgevoerd dient te worden.

De afwezigheid van vleermuizen kan voldoende aannemelijk gemaakt worden als er geen waarnemingen zijn van in- en/of uitvliegende exemplaren die duiden op de aanwezigheid van vleermuizen in een gebouw na:

Zomer- en kraamverblijf

- Twee avondbezoeken met een duur van twee uur, startend op zonsondergang.
- Eén ochtendbezoek met een duur van twee uur, eindigend op zonsopkomst.
- De bezoeken hebben een tussenperiode van minimaal 20 dagen (de ochtendronde eenmaal minimaal 20 dagen ten aanzien van een van de avondrondes) in de periode van 15 mei tot 15 juli, waarvan 1 ronde in juni.
- Tijdens goede weersomstandigheden; minimale temperatuur van 8° C, een windkracht van maximaal 5 Bft en droog tot maximaal motregen.

Paarverblijf

- Twee bezoeken startend vanaf een half uur na zonsondergang met een duur van twee en een half uur.
- De bezoeken hebben een tussenperiode van minimaal 20 dagen in de periode van 15 augustus tot 1 oktober.
- Tijdens goede weersomstandigheden; minimale temperatuur van 12° C, een windkracht van maximaal 5 Bft en droog tot maximaal motregen.

Massawinterverblijf

- Twee bezoeken startend vanaf een middernacht met een duur van 2 uur.
- De bezoeken hebben een tussenperiode van minimaal 10 dagen in de periode van 1 augustus tot 10 september.
- Tijdens goede weersomstandigheden; minimale temperatuur van 13° C, een windkracht van maximaal 4 Bft en droog.

Vliegroute en/of foerageergebied

- Twee bezoeken startend vanaf zonsondergang met een duur van 2 uur.
- De bezoeken hebben een tussenperiode van minimaal 8 weken in de periode van 15 april tot 1 oktober.
- Eén bezoek dient in de kraamperiode te zijn (15 mei tot 15 juli).
- Tijdens goede weersomstandigheden; minimale temperatuur van 10° C, een windkracht van maximaal 5 Bft en droog tot maximaal motregen.

Bij het hanteren van het protocol, wordt in juridische zin voldaan aan de eisen die het bevoegd gezag stelt aan de onderzoeksmethodiek. Het onderzoek is uitgevoerd in vijf onderzoeksronden. In de onderzoeksperiode naar kraam- en/of zomerverblijfplaatsen is onderzoek uitgevoerd door drie onderzoekers in drie onderzoeksronden. In figuur 3.1 zijn de zichtlijnen per onderzoeker weergegeven in de kraam-zomerperiode.

Door het inzetten van drie onderzoekers op deze specifieke locaties is een overzicht van het plangebied gecreëerd van >75%. Hiermee wordt voldaan aan de inspanningsplicht om tot gedegen onderzoek te komen.

Figuur 3.1: Locaties van de onderzoekers en de gehanteerde zichtlijnen voor het nader onderzoek naar kraam-/zomerverblijfplaatsen van vleermuizen en vliegroutes

In de onderzoeksperiode naar paar- en/of (massa)winterverblijfplaatsen is onderzoek uitgevoerd door twee onderzoekers in twee onderzoeksronden. Tijdens deze rondes zijn routes gelopen rond de gebouwen welke geschikt zijn als paar- en/of (massa)winterverblijfplaats. In figuur 3.2 zijn de routes per onderzoeker weergegeven in de paar-(massa)winterperiode.

Figuur 3.2: Routes van de onderzoekers voor het nader onderzoek naar paar-/ (massa)winter-verblijfplaatsen van vleermuizen.

In tabel 3.1 zijn de onderzoeksdata, -tijden en veldcondities per onderzoeksrondte weergegeven.

Tabel 3.1: Overzicht van de veldbezoeken vleermuizen

Datum	Onderzoeks-tijd	Zonsopkomst/ ondergang	Type verblijf/functie	Weersomstandigheden
31-05-2023	21:40 – 23:50	21:48	Kraam-/ zomerverblijf Vliegroute	Windkracht 3 Bft, sluibewolking, droog, temperatuur van 15 °C
22-06-2023	22:03 – 00:03	22:03	Kraam-/ zomerverblijf Foerageergebied	Windkracht 2 Bft, droog, temperatuur van 19 °C
11-07-2023	03:15 – 05:38	05:38	Kraam-/ zomerverblijf Vliegroute*	Windkracht 1 Bft, helder, droog, temperatuur van 15 °C
17-08-2023	23:00 – 02:00	21:01	Paar- /massawinterverblijf Vliegroute	Windkracht 2 Bft, droog, temperatuur van 18 °C
08-09-2023	00:00 – 02:00	20:14	Paar- /massawinterverblijf Foerageergebied	Windkracht 2 Bft, helder, droog, temperatuur van 16 °C

* In het vleermuisprotocol is aangegeven dat het onderzoek naar vliegroutes voor *myotis.spec.* één bezoek eventueel in de ochtend plaats kan vinden. Aangezien het hier niet om een verplichting gaat, betreft dit een extra onderzoeksrondte uitgevoerd met een suboptimale periode van vier weken tussen de veldbezoeken.

Tijdens het onderzoek is op basis van zicht en geluid geïnventariseerd op het over-, in- en uitvliegen van vleermuizen van bebouwing binnen het plangebied. Hierbij is gebruikt gemaakt van een batdetector (Pettersson D240X). Een batdetector maakt de hoge frequenties (sonar) die vleermuizen gebruiken voor oriëntatie en jacht (echolocatie) hoorbaar voor het menselijk gehoor. Tijdens de rondes waarin de vliegroute is onderzocht, is de Anabat neergelegd ter hoogte van de vliegroute voor het meten van activiteit.

Afhankelijk van de frequentie, klank en ritme kan de soort op naam worden gebracht. Kan dit niet met zekerheid worden vastgesteld, dan worden de gemaakte geluidopnames met behulp van een softwarepakket geanalyseerd voor verdere determinatie.

De waarnemingen zijn vervolgens ingevoerd in een veldwerkersapp die gebruik maakt van een QGIS-omgeving.

3.2 GIERZWALUW

3.2.1 Soortomschrijving

De gierzwaluw (*Apus apus*) is een zeer honkvaste (semi-)koloniebroeder. In Nederland zijn nesten van gierzwaluwen uitsluitend te vinden in bebouwing. De nesten bevinden zich onder dakpannen, in kieren en gaten in muren maar ook in nestkasten. Door sloop en renovatie van oude gebouwen en wijken gaat veel broedgelegenheid verloren.

Omdat de gierzwaluw niet direct vanuit het nest op kan stijgen laat hij zich, vanuit het nest, vallen. Het gebouw dient hierom, om als broedlocatie te dienen, te voldoen aan de volgende eisen:

- Een vrije in-/uitvlieghoogte van minimaal 3 meter.
- Een minimale in-/uitvliegbreedte van 1 meter.
- Geen belemmerende elementen in de in- en uitvliegroute zoals bomen, bosschages en steigers.

De broedtijd is van mei tot en met juli. Bij een slechte (natte en/of koude) zomer kan het broedseizoen zich uitrekken tot begin augustus. De broedduur ligt tussen de 18 en 22 dagen. De jongen vliegen gemiddeld na 40 tot 42 dagen uit.

3.2.2 Beschermingsregime

Vaste rust- en verblijfplaatsen alsook het functionele leefgebied van broedvogels zijn, conform artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming, beschermd tijdens de broedperiode. Daarnaast zijn er een aantal kwetsbare vogelsoorten waarvan de nesten ook jaarrond zijn beschermd. De gierzwaluw is één van de soorten die vermeld staan op de lijst “Jaarrond beschermde nesten” opgesteld en gepubliceerd door RVO in 2009.

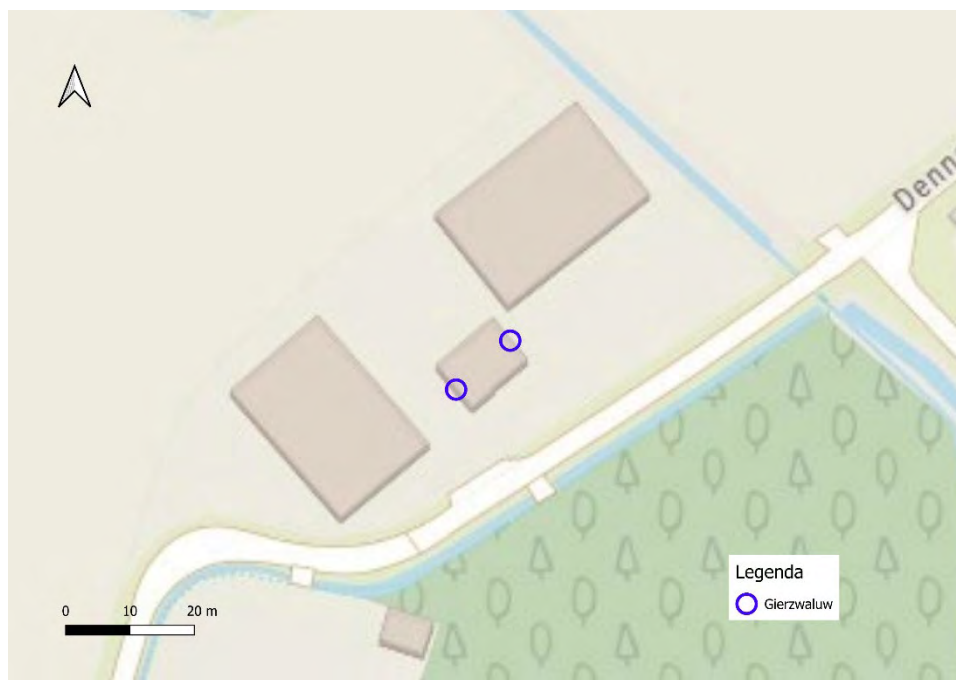
3.2.3 Onderzoeksmethodiek

Om afwezigheid vast te stellen van de gierzwaluw (*Apus apus*), beschermd via art. 3.1 van de Wet natuurbescherming, is onderzoek uitgevoerd conform het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, juli 2017).

De afwezigheid van broedende gierzwaluwen, en dus de afwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, kan voldoende aannemelijk gemaakt worden als er geen waarnemingen zijn verricht die duiden op de aanwezigheid van een nest na:

- Minimaal 3 inventarisatiemomenten met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen in de periode van 1 juni tot 15 juli.
- Waarvan minimaal 1 inventarisatie tussen 20 juni en 7 juli (jongen aanwezig).
- Tussen 2 uur voor zonsondergang tot zonsondergang.
- Tijdens goede (droge) weersomstandigheden.

Zie figuur 3.3 voor de onderzoekslocatie en tabel 3.2 voor de onderzoeksdata, -tijden en veldcondities.

Figuur 3.3: Onderzoekslocatie voor het nader onderzoek naar de gierzwaluw

Tabel 3.2: Overzicht van de veldbezoeken gierzwaluw

Datum	Onderzoekstijd	Zonsondergang	Weersomstandigheden
31-05-2023	20:40 – 21:48	21:48	Windkracht 3 Bft, sluierbewolking, droog, temperatuur van 15 °C
22-06-2023	21:03 – 22:03	22:03	Windkracht 2 Bft, droog, temperatuur van 19 °C
03-07-2023	21:00 – 22:02	22:02	Windkracht 5 Bft, bewolkt, droog, temperatuur van 18 °C

3.3 HUISMUS

3.3.1 Soortomschrijving

De huismus (*Passer domesticus*) is een zeer honkvaste (semi-)koloniebroeder. In Nederland zijn nesten van huismussen uitsluitend te vinden in bebouwing. De nesten bevinden zich onder dakpannen, in kieren en gaten in muren maar ook in nestkasten. Door sloop en renovatie van oude gebouwen en wijken gaat veel broedgelegenheid verloren.

3.3.2 Beschermingsregime

Vaste rust- en verblijfplaatsen alsook het functionele leefgebied van broedvogels zijn, conform artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming, beschermd tijdens de broedperiode. Daarnaast zijn er een aantal kwetsbare vogelsoorten waarvan de nesten ook jaarrond zijn beschermd. De huismus is één van de soorten die vermeld staan op de lijst “Jaarrond beschermde nesten” opgesteld en gepubliceerd door RVO in 2009.

3.3.3 Onderzoeksmethodiek

Het nader onderzoek naar de huismus is uitgevoerd conform het Kennisdocument Huismus van Bij12 (Bij12, 2022). In het onderzoek naar de huismus is gekeken naar nest-indicatief gedrag (balts- of paargedrag, bedelende jongen, ouder met voedsel of nestmateriaal, etc.) binnen en aangrenzend aan het plangebied. Hiermee kan de aanwezigheid van een nest bepaald worden dan wel de aanwezigheid van essentieel foerageergebied. De aanwezigheid van de huismus is bepaald op basis van geluidswaarneming en zichtwaarnemingen. Bij de zichtwaarnemingen is ook gebruik gemaakt van een verrekijker. Conform het Kennisdocument Huismus (BIJ12, februari 2023) is voldaan aan de onderstaande voorwaarden:

- Onderzoek tijdens optimale periode (1 april t/m 15 mei).
- Onderzoek bestaat uit twee onderzoeksrondes met een tussenperiode van minimaal tien dagen.
- Veldbezoeken tijdens gunstige omstandigheden (enkele uren na zonsopkomst, enkele uren voor zonsondergang, geen regen, kou of een windkracht boven 4, geluidssluwe momenten in drukke steden).

Zie figuur 3.4 voor de onderzoekslocatie en tabel 3.3 voor de onderzoeksdata, -tijden en veldcondities.

Figuur 3.4: Onderzoekslocatie voor het nader onderzoek naar de huismus.

Tabel 3.3: Overzicht van de veldbezoeken huismus

Datum	Onderzoekstijd	Zonsopkomst	Type verblijf/functie	Weersomstandigheden
06-04-2023	09:00 – 10:00	07:07	Nestlocatie	Windkracht 1 Bft, bewolkt, af en toe lichte miezer, temperatuur van 7 °C
18-04-2023	09:09 – 10:09	06:41	Nestlocatie	Windkracht 3 Bft, droog, half bewolkt, temperatuur van 9 °C

3.4 BETROUWBAARHEID

Dit onderzoek is op een zorgvuldige wijze uitgevoerd, volgens het vigerende beleid, wet- en regelgeving ten aanzien van natuur alsook de richtlijnen en methoden op het gebied van ecologisch onderzoek.

Bij het bureauonderzoek wordt informatie gebruikt uit, op dat moment, voorhanden zijnde en beschikbare bronnen. Wij attenderen u erop dat de geraadpleegde bronnen mogelijk onvolledig zijn of dat niet alle bronnen zijn geraadpleegd, door het niet voorhanden dan wel opvraagbaar zijn. Hierdoor kan informatie ontbreken.

Ecologisch deskundige

Het bevoegd gezag verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zijgevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaringen kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis moeten zijn opgedaan doordat de deskundige:

- Minimaal 3 jaar ervaring heeft met het uitvoeren van soortgericht onderzoek, eventueel onder begeleiding van een ervaren ecooloog.
- Soortspecifieke kennis heeft opgedaan door middel van bijvoorbeeld veldwerk, onderzoek, studie of opleiding.
- Op HBO-, dan wel WO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie.
- Op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt natuurwetgeving, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten.
- Als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.
- Zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming en is aangesloten bij de daarvoor in Nederland bestaande organisaties.

Alle ecologen binnen Stantec hebben een afgeronde HBO dan wel WO-opleiding met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie. Hiermee wordt voldaan aan bovenstaande definitie van een ecologisch deskundige (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit). Daarnaast hebben alle ecologen binnen Stantec, met uitzondering van de junioren, minimaal 3 jaar werkervaring. Een senior heeft minimaal 10 jaar werkervaring.

Een junior staat altijd onder begeleiding van een medior of senior. Dit om de kwaliteit te waarborgen alsook kennis over te dragen.

3.5 GELDIGHEID

Het nader onderzoek is, over het algemeen, geldig voor een periode van 3 jaar. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan drie jaar wordt aanbevolen de resultaten van het nader onderzoek opnieuw te toetsen.

4.0 RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het soort specifiek onderzoek naar vleermuizen, gierzwaluw en huismus weergegeven. De resultaten zullen per soort(groep) en onderzoekslocatie/gebouw besproken worden. De tabellen geven de aantal individuen en eventueel het aantal verblijfplaatsen weer dat is aangetroffen.

4.1 VLEERMUIZEN

De waarnemingen gedaan tijdens het onderzoek staan weergegeven in de onderstaande tabel.

Datum	Te onderzoeken functie	Waargenomen soorten	Waargenomen functies	Waargenomen gedrag	Aantal	Essentiele functie waargenomen
31-05-2023 (avond)	Kraam- en/of zomerverblijf Vliegrouete	Gewone dwergvleermuis	Foerageer-gebied	Foeragerend	4	Nee
			Vliegrouete	Langs vliegend	2	Nee
			Vaste rust- of verblijfplaats	Uitvliegend	1	<u>Ja</u>
		Laatvlieger	Vliegrouete	Langs vliegend	1	Nee
		<i>Myotis spec.</i>	Vliegrouete	Langs vliegend	1	Nee
22-06-2023 (avond)	Kraam- en/of zomerverblijf Foerageergebied	Gewone dwergvleermuis	Foerageer-gebied	Foeragerend	3	Nee
			Vaste rust- of verblijfplaats	Uitvliegend	2	<u>Ja</u>
		Laatvlieger	--	Overvliegend	2	Nee
		Ruige dwergvleermuis	Foerageer-gebied	Foeragerend	1	Nee
		<i>Nyctalus spec.</i>	--	Overvliegend	1	Nee
		<i>Myotis spec.</i>	--	Overvliegend	1	Nee
11-07-2023 (ochtend)	Kraam- en/of zomerverblijf Vliegrouete	Gewone dwergvleermuis	Vaste rust- of verblijfplaats	Invliegend en aantikkend	1	<u>Ja</u>
			Foerageer-gebied	Foeragerend	4	Nee
		<i>Nyctalus spec.</i>	Foerageer-gebied	Foeragerend	1	Nee
		Laatvlieger	--	Overvliegend	1	Nee
		<i>Myotis spec.</i>	--	Overvliegend	1	Nee
17-08-2023 (avond/ nacht)	Paar- en/of massawinter-verblijf Vliegrouete	Gewone dwergvleermuis	Foerageer-gebied	Foeragerend	3	Nee
			Vliegrouete	Langs vliegend	2	Nee
		Laatvlieger	Foerageer-gebied	Foeragerend	1	Nee

Datum	Te onderzoeken functie	Waargenomen soorten	Waargenomen functies	Waargenomen gedrag	Aantal	Essentiele functie waargenomen
			Vliegroute	Langs vliegend	3	Nee
		Ruige dwergvleermuis	Vliegroute	Langs vliegend	1	Nee
08-09-2023 (avond/nacht)	Paar- en/of massawinter-verblijf Foerageergebied	Gewone dwergvleermuis	Foerageergebied	Foeragerend	1	Nee
			Vliegroute	Langs vliegend	2	Nee
		Laatvlieger	Foerageergebied	Foeragerend	1	Nee
			Vliegroute	Langs vliegend	2	Nee
		<i>Nyctalus spec.</i>	Vliegroute	Langs vliegend	2	Nee

4.1.1 Zomer- en kraamverblijf

Schuur

Op basis van het veldonderzoek is geen waarneming gedaan van zomer- en kraamverblijfplaatsen in de schuren. Op basis van een visuele inspectie zijn geen uitwerpselen aangetroffen. Ook is geen waarneming gedaan van invliegende of uitvliegende vleermuizen. Het gebruik van de schuren binnen het plangebied als zomer- en kraamverblijf is hiermee uitgesloten.

Woning

Op basis van het veldonderzoek zijn waarnemingen gedaan van een verblijfplaats van vleermuizen in de woning. Tijdens de avondrondes zijn één tot twee uitvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Tijdens de ochtendronde is één invliegende gewone dwergvleermuis waargenomen. Alvorens in te vliegen, heeft de gewone dwergvleermuis cirkelend meerdere keren de dakpan aangetikt. De in- en uitvliegers zijn allemaal onder een dakpan vlak onder de schoorsteen (zie figuur 4.1) waargenomen. Gezien de aantallen in- en uitvliegers (<15) kan gesteld worden dat het hier geen kraamverblijfplaats betreft maar een zomerverblijfplaats van mannelijke exemplaren van de gewone dwergvleermuis.

Figuur 4.1: Locatie van de in- en uitvliegende gewone dwergvleermuizen (rood omkaderd)

4.1.2 Paarverblijf

Op basis van het veldonderzoek wordt het voorkomen van paarverblijven uitgesloten. Tijdens de verschillende onderzoekrondes, specifiek binnen de onderzoeksperiode gericht op paarverblijven, zijn geen activiteiten waargenomen (zwermen en baltende mannetjes) die duiden op het gebruik van de gebouwen als paarverblijfplaats. Het gebruik van de gebouwen als paarverblijf is hiermee uitgesloten.

4.1.3 Massawinterverblijf

Op basis van het veldonderzoek wordt het voorkomen van massawinterverblijven uitgesloten. Tijdens de verschillende onderzoekrondes, specifiek binnen de onderzoeksperiode gericht op massawinterverblijf, zijn geen activiteiten waargenomen die duiden op het gebruik van de gebouwen als massawinterverblijfplaats. Het gebruik van de gebouwen als massawinterverblijf is hiermee uitgesloten.

4.1.4 Vliegroute

Enkele vleermuizen, onder andere laatvliegers, gewone dwergvleermuizen en *Myotis spec.*, maken gebruik van de vliegroute (zie figuur 4.2). Op basis van de aantallen vleermuizen die de vliegroute gebruiken, lijkt het geen intensief gebruikte vliegroute. Echter, gezien het ontbreken alternatieve lijnvormige elementen in de omgeving, kan deze vliegroute als essentieel worden aangemerkt. De bomen op het perceel, die onderdeel lijken uit te maken van vliegroute, blijven behouden, derhalve zal er geen ruimtebeslag plaatsvinden op de vliegroute.

Figuur 4.2: Mogelijke vliegroute (rode lijn)

4.1.5 Foerageergebied

Op basis van het veldonderzoek zijn tijdens meerdere veldbezoeken foeragerende gewone dwergvleermuizen en laatvliegers waargenomen en een enkele keer een foeragerende ruige dwergvleermuis en *Nyctalus spec.* waargenomen. De meeste waarnemingen van foeragerende vleermuizen zijn gedaan aan de voorzijde van het perceel, grenzend aan de bosrand. Aangezien in de omgeving van het plangebied nog voldoende foerageergebied aanwezig blijft, betreft het plangebied geen essentieel foerageergebied.

4.2 GIERZWALUW

Tijdens de veldbezoeken op 31 mei en 3 juli 2023 zijn geen gierzwaluwen waargenomen in het plangebied en in de omgeving. Op 22 juni zijn hoog overvliegende gierzwaluwen. Er zijn geen nesten en/of uit- dan wel invliegende gierzwaluwen waargenomen. Het gebruik van de gebouwen binnen het plangebied als nestlocatie is hiermee uitgesloten.

4.3 HUISMUS

Tijdens de veldbezoeken op 6 april en 18 april 2023 zijn geen waarnemingen gedaan van huismussen. Het gebruik van de gebouwen binnen het plangebied als nestlocatie is hiermee uitgesloten.

5.0 CONCLUSIE

In onderstaande paragrafen worden de conclusies en aanbevelingen uit het nader onderzoek besproken.

5.1 VLEERMUIZEN

In onderstaande tabel is weergegeven welke waarnemingen en conclusies gedaan zijn ten aanzien van vleermuizen en de functies die het plangebied heeft ten aanzien van vleermuizen.

Tabel 5.1: Conclusie t.a.v. vleermuizen naar aanleiding van het nader onderzoek

Locatie	Onderzochte functie	Functie waargenomen	Essentiele functie?	Essentieel voor	Overtreding Wnb	Ontheffing noodzakelijk
Schuren	Kraamverblijf	Nee	--	--	Nee	Nee
	Zomerverblijf	Nee	--	--	Nee	Nee
	Paarverblijf	Nee	--	--	Nee	Nee
	Massawinterverblijf	Nee	--	--	Nee	Nee
Woning	Kraamverblijf	Nee	--		Nee	Nee
	Zomerverblijf	<u>Ja</u>	<u>Ja</u>	Gewone dwergvleermuis	<u>Ja</u>	<u>Ja</u>
	Paarverblijf	Nee	--		Nee	Nee
	Massawinterverblijf	Nee	--		Nee	Nee
Plan-gebied	Vliegroute	<u>Ja</u>	<u>Ja</u>	Meerdere vleermuissoorten	Nee	Nee
	Foerageergebied	<u>Ja</u>	Nee		Nee	Nee

5.1.1 Verblijfplaatsen schuur

Zomer- en/of kraamverblijf

Op basis van het veldonderzoek is geen waarneming gedaan van zomer- en kraamverblijfplaatsen. Op basis van een visuele inspectie zijn geen uitwerpselen aangetroffen. Ook is geen waarneming gedaan van invliegende of uitvliegende vleermuizen. Het gebruik van de gebouwen binnen het plangebied als zomer- en kraamverblijf is hiermee uitgesloten.

Paarverblijf

Op basis van het veldonderzoek wordt het voorkomen van paarverblijven uitgesloten. Tijdens de verschillende onderzoeksrondes, specifiek binnen de onderzoeksperiode gericht op paarverblijven, zijn eveneens geen activiteiten waargenomen (zwermen en baltsende mannetjes) die duiden op het gebruik van de gebouwen als paarverblijfplaats.

Massawinterverblijf

Op basis van het veldonderzoek wordt het voorkomen van massawinterverblijven uitgesloten. Tijdens de verschillende onderzoekrondes, specifiek binnen de onderzoeksperiode gericht op massawinterverblijf, zijn geen activiteiten waargenomen die duiden op het gebruik van de gebouwen als massawinterverblijfplaats. Het gebruik van de gebouwen als massawinterverblijf is hiermee uitgesloten.

5.1.2 Verblijfplaatsen woning

Zomer- en/of kraamverblijf

Op basis van het veldonderzoek is een verblijfplaats waargenomen onder een dakpan vlak onder de schoorsteen (zie figuur 4.1). Zowel bij de avondrondes als de ochtendronde zijn in- dan wel uitvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De verblijfplaats wordt gebruikt door twee gewone dwergvleermuizen. Gezien het aantal uitvliegende vleermuizen (<15) kan gesteld worden dat het hier om een zomerverblijf gaat. Met de sloop wordt de verblijfplaats vernietigd wat een overtreding is van de Wet natuurbescherming artikel 3.2 lid Derhalve dient voor er gesloopt kan worden een ontheffingsaanvraag ingediend te worden.

Paarverblijf

Op basis van het veldonderzoek wordt het voorkomen van paarverblijven uitgesloten. Tijdens de verschillende onderzoekrondes, specifiek binnen de onderzoeksperiode gericht op paarverblijven, zijn geen activiteiten waargenomen (zwermen en baltsende mannetjes) die duiden op het gebruik van de gebouwen als paarverblijfplaats.

Massawinterverblijf

Op basis van het veldonderzoek wordt het voorkomen van massawinterverblijven uitgesloten. Tijdens de verschillende onderzoekrondes, specifiek binnen de onderzoeksperiode gericht op massawinterverblijf, zijn geen activiteiten waargenomen die duiden op het gebruik van de gebouwen als massawinterverblijfplaats. Het gebruik van de gebouwen als massawinterverblijf is hiermee uitgesloten.

5.1.3 Vliegroute

Aan de noord- en oostzijde van het plangebied zijn bomen en een bosrand aanwezig die onderdeel lijken uit te maken van een vliegroute. Het betreft geen intensief gebruikte vliegroute. Echter, zijn in de omgeving geen alternatieve lijnvormige elementen aanwezig. Hierdoor betreft het een essentiële vliegroute. De groenstructuren, die onderdeel lijken uit te maken van de vliegroute, blijven behouden. Er treedt geen ruimtebeslag op de vliegroute.

Tijdens de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het feit dat de vliegroute niet mag worden verstoord. Indien verstoring, door verlichting, optreedt dient gewerkt te worden middels een ecologisch werkprotocol. Tevens mag in de nieuwe situatie eventueel aangebrachte verlichting geen uitstraling hebben op de vliegroute. In de nieuwe situatie wordt aan de rand van het plangebied een groenstrook met bomen gerealiseerd. Hierdoor zal in de nieuwe situatie de vliegroute robuuster worden.

5.1.4 Foerageergebied

Op basis van het veldonderzoek zijn tijdens meerdere veldbezoeken foeragerende gewone dwergvleermuizen en laatvliegers waargenomen en een enkele keer een foeragerende ruige dwergvleermuis en *Nyctalus spec.* waargenomen. Aangezien in de omgeving van het plangebied nog voldoende foerageergebied aanwezig blijft, betreft het plangebied geen essentieel foerageergebied. Indien verstoring, door verlichting, optreedt dient gewerkt te worden middels een ecologisch werkprotocol.

5.2 GIERZWALUW

Tijdens de veldbezoeken zijn geen gierzwaluwen waargenomen in het plangebied en in de omgeving. Daarnaast zijn er geen waarnemingen gedaan van nestlocaties. Het gebruik van de gebouwen binnen het plangebied als nestlocatie is hiermee uitgesloten.

5.3 HUISMUS

Tijdens de veldbezoeken zijn geen huismussen waargenomen in het plangebied. Daarnaast zijn er geen waarnemingen gedaan van nestlocaties. Het gebruik van de gebouwen binnen het plangebied als nestlocatie is hiermee uitgesloten.

5.4 OVERIGE SOORTEN (NIET MEEGENOMEN IN ONDERZOEK)

Tijdens het nader onderzoek zijn ook waarnemingen gedaan van de volgende soorten: steenuil, houtduif, grote bonte specht, tjiftjaf, groene specht, boomklever, merel, zwarte kraai, vink, koolmees, pimpelmees, zwarte specht, blauwe reiger en zilvermeeuw. In onderstaande tabel is per soort weergegeven welke functie de onderzoekslocatie herbergt voor de soort en of een ontheffing dan wel ecologisch werkprotocol noodzakelijk is. Op de soorten gemarkeerd met een asterisk wordt onder deze tabel nader ingegaan.

Tabel 5.2: Aangetroffen overige beschermde diersoorten die niet zijn meegenomen in het nader onderzoek maar wel zijn aangetroffen

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Gedrag	Beschermde functie	Overtreding Wnb	EWP noodzakelijk
Houtduif*	<i>Columba palumbus</i>	Broedend	Ja	Mogelijk	Ja
Steenuil*	<i>Athene vidalii</i>	Rustend	Nee	Nee	Nee
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	Rustend	Nee	Nee	Nee
Tjiftjaf	<i>Phylloscopus collybita</i>	Rustend	Nee	Nee	Nee
Groene specht	<i>Picus viridis</i>	Rustend	Nee	Nee	Nee
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>	Foeragerend	Nee	Nee	Nee
Merel	<i>Turdus merula</i>	Foeragerend	Nee	Nee	Nee
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	Foeragerend	Nee	Nee	Nee
Vink	<i>Fringilla coelebs</i>	Rustend	Nee	Nee	Nee

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Gedrag	Beschermde functie	Overtreding Wnb	EWP noodzakelijk
Koolmees	<i>Parus major</i>	Rustend	Nee	Nee	Nee
Pimpelmees	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Rustend	Nee	Nee	Nee
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>	Rustend	Nee	Nee	Nee
Blauwe reiger	<i>Ardea cinerea</i>	Overvliegend	Nee	Nee	Nee
Zilvermeeuw	<i>Larus argentatus</i>	Overvliegend	Nee	Nee	Nee

Steenuil

Tijdens de avondrondes op 31 mei en 22 juni 2023 is een steenuil waargenomen binnen het plangebied. Op 31 mei is de steenuil twee keer waargenomen op de houtendakconstructie van het verwijderde dak. Tijdens deze ronde zijn er binnen het plangebied geen uilenballen, poepstrepen of prooiresten waargenomen. Op 22 juni is de steenuil ook waargenomen op de schuur zonder dak. In deze schuur zijn toen geen uilenballen aangetroffen. Daarnaast is op 8 september ook een uil gehoord, het is niet bekend welke soort en waar deze zicht bevond.

Het territorium van de steenuil omvat de essentiële functionele leefomgeving van een nest en de rustplaatsen. De percelen binnen het territorium die niet tot nauwelijks worden gebruikt, behoren niet tot de functionele leefomgeving (Bron: Kennisdocument BIJ12 Steenuil, juli 2017). Het perceel lijkt niet tot de functionele leefomgeving te behoren, omdat er geen tot weinig voedsel en dekking aanwezig is in het plangebied (Bron: Kennisdocument BIJ12 Steenuil, juli 2017). Aangezien het perceel niet tot de essentiële functionele leefomgeving behoort van de steenuil, zijn er voor deze soort geen vervolgstappen noodzakelijk.

Houtduif

In de klimhortensia aan de zijgevel van de schuur is tijdens het veldbezoek op 22 juni 2023 een bezet nest met twee eieren waargenomen van de houtduif. De houtduif behoort tot de algemene broedvogels. Derhalve wordt geadviseerd te werken buiten het broedseizoen of dienen de maatregelen genoemd in tabel 5.3 te worden gevolgd.

5.5 MAATREGELEN

Om negatieve effecten op algemeen beschermde soorten zoveel mogelijk te worden voorkomen, worden in ieder geval de maatregelen voorgesteld in tabel 5.3 en 5.4. Deze dienen uitgewerkt te worden in een activiteitenplan/EWP welke aan de ontheffingsaanvraag aangehecht gaat worden.

Tabel 5.3: Maatregelen voor algemeen beschermde soorten tijdens uitvoer werkzaamheden

Soortgroep	Maatregel
Algemene broedvogels	Om effecten op broedende vogels te voorkomen dienen werkzaamheden, waarbij beplanting wordt verwijderd of aan oevers/water wordt gewerkt buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd. Voor het broedseizoen geldt geen vaste periode. Het verschilt per soort. Veel vogelsoorten broeden ongeveer tussen 15 maart en 15 juli. Indien werken buiten het broedseizoen niet mogelijk is, moet voorafgaand aan de werkzaamheden door een ter zake kundige op het gebied van broedvogels worden gecontroleerd of broedende vogels aanwezig zijn. Dit geldt ook voor de periode vlak voor of na het broedseizoen, het gaat om een broedgeval ongeacht de datum. Om effecten op broedende vogels te voorkomen dienen preventieve maatregelen te worden genomen voorafgaande aan het broedseizoen waarbij de vegetatie gelegen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden kort wordt gehouden, door periodiek maaien en afvoeren. Indien effecten op broedende vogels niet kunnen worden uitgesloten mag er niet worden gewerkt.
Grondgebonden zoogdieren	Om effecten op algemeen beschermde kleine grondgebonden zoogdieren zoveel mogelijk te beperken dienen werkzaamheden waarbij vegetatie wordt verwijderd van één kant te worden uitgevoerd, zodat aanwezige dieren de kans krijgen om zich te verplaatsen. Deze maatregel valt onder de zorgplicht (artikel 1.11 Wnb).
Vleermuizen foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen	Om mogelijke indirecte effecten als verstoring door licht op naast gelegen foerageergebied, verblijfplaatsen en vliegroutes te voorkomen dient te worden gewerkt tussen zonsopgang en zonsondergang. Indien toch gebruik moet worden gemaakt van kunstlicht, dient gebruik te worden gemaakt van gerichte verlichting. Hierbij dient lichtval op bomen, water en gebouwen in de omgeving te worden vermeden om verstoring te voorkomen. Daarnaast mogen er tussen zonsondergang en zonsopkomst geen obstructies in het water worden gelegd voor dieren die het water volgen als vliegroute.

Tabel 5.4: Maatregelen voor algemeen beschermde soorten in nieuwe situatie

Soortgroep	Maatregel
Vleermuizen vliegroutes	Om mogelijke indirecte effecten als verstoring door licht op de naast gelegen vliegroute te voorkomen, dient in de gebruiksfase neerwaarts gericht verlichting geplaatst te worden. Hierdoor wordt voorkomen dat er permanente verstoring van de vliegroute optreedt. Er mag geen toename in verlichting zijn.

6.0 BRONNEN

Nationale Databank voor Flora en Fauna (oktober 2021).

Wet natuurbescherming, 1 januari 2017.

Zoogdierenvereniging

Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, BIJ12, juli 2017.

Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*, BIJ12, 12 juli 2017.

Kennisdocument Steenuil *Athene noctua*, BIJ12, juli 2017.

Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*, BIJ12, februari 2023.

Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*, BIJ12, juli 2017.

Quickscan flora en fauna Dennestraat 14 te Nispen, Ekoza, 21.379, 14 april 2023.

Bijlage 1 Conclusie uit quickscan Wnb

Soortgroep	Soort/Functie	Vervolgonderzoek/maatregel
Grondgebonden zoogdieren	-	Geen
Vleermuizen	Gebouw bewonende soorten	Nader onderzoek
	Vliegroute	Nader onderzoek
	Foerageergebied	Nader onderzoek
Vogels	Gierzwaluw	Nader onderzoek
	Huismus	Nader onderzoek
	Algemene broedvogels	Werken buiten reguliere broedseizoen (half maart tot half juni)
Reptielen	-	Geen
Amfibieën	-	Geen
Vissen	-	Geen
Flora	-	Geen
Ongewervelden	-	Geen

Houdt er rekening mee dat de zorgplicht altijd van toepassing is en eist om zorgvuldig te handelen naar alle voorkomende flora en fauna. Dat geldt voor zowel wettelijk beschermde als niet beschermde flora en fauna.